

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ФІНАНСИ”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

Підготовлено доцентом кафедри фінанси і статистика *В. І. Пахомовим*

Затверджено на засіданні кафедри фінанси і статистика
(протокол № 13- від 18.03.09.)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Пахомов В. І. Навчальна програма дисципліни “Фінанси”(для бакалаврів). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. – 29 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Фінанси”, теми контрольних робіт та вказівки до їх виконання, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2010
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма курсу “Фінанси” призначена для студентів усіх форм навчання, які здобувають освіту з економічних спеціальностей.

Предметом курсу є система фінансових та грошово-кредитних відносин у суспільстві та закономірності її розвитку і функціонування. Її вивченню сприятимуть знання, набуті студентами при вивченні таких дисциплін, як “Основи економічної теорії”, “Макроекономіка”, “Мікроекономіка” тощо.

Метою викладання курсу “Фінанси” є формування економічного мислення, наукового розуміння історії становлення та сучасного стану системи фінансових і грошово-кредитних відносин. Студенти повинні отримати систему знань про дію об’єктивних законів грошового обігу та фінансів, про мету, завдання та методи державного регулювання сфери фінансових і грошово-кредитних відносин.

Завданням вивчення курсу “Фінанси» є теоретична і практична підготовка студентів з питань, які вирішуються відповідними державними установами в ході регулювання грошового обігу, фінансових та кредитних відносин, а також питань формування та використання фінансових ресурсів на підприємствах.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ФІНАНСИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Гроші та кредит
1	Основні положення теорії грошей
2	Ринок грошей і його основні параметри
3	Грошовий оборот та грошова система
4	Система безготівкових розрахунків та регулювання готівкового грошового обороту
5	Місце кредиту в ринковій економіці
6	Кредитна система
7	Послуги комерційних банків
8	Міжнародні валютні відносини
	Змістовий модуль II. Теорія фінансів
9	Сутність фінансів та склад фінансової системи
10	Державні фінанси, фінансова політика та фінансовий механізм
11	Бюджетна система як основна ланка державних фінансів
12	Державний бюджет і бюджетна політика
13	Податки як основне джерело доходів держави. Податкова система
14	Роль цільових фінансових фондів та місцевих фінансів у фінансовій системі країни
15	Державний кредит як складова державних фінансів
16	Сутність і призначення страхування
17	Валютно-фінансові відносини. Валютні фонди.
	Змістовий модуль III. Фінанси підприємств
18	Фінансові відносини підприємств
19	Рух грошових коштів на підприємстві
20	Формування та розподіл прибутку на підприємстві

1	2
21	Фінансові аспекти формування активів підприємства
22	Власний капітал підприємства
23	Боргові зобов'язання підприємства
24	Фінансовий аналіз та фінансове планування на підприємстві
25	Санація та банкрутство підприємства
Разом годин: 360	

ЗМІСТ **дисципліни** **“ФІНАНСИ”**

Змістовий модуль I. Гроші та кредит

Тема 1. Основні положення теорії грошей

Виникнення грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Розвиток форм вартості і гроші. Роль грошей у розширеному відтворенні. Еволюція форм грошей і грошових відносин. Товарні, металеві та паперові гроші. Кредитні та електронні гроші. Суть грошей. Гроші як особливий товар. Функції грошей: міра вартості; засіб обігу; засіб платежу; засіб нагромадження; світові гроші.

Функціональні форми грошей. Грошові агрегати.

Основні питання та періоди (класичний, кейнсіанський, сучасний) розвитку теорії грошей.

Сутність номіналістичної та металічної теорії грошей. Теорія “представницької вартості паперових грошей”. Формування класичної кількісної теорії грошей та її основні положення.

Розвиток поглядів на роль грошей в економіці (Й. Шумпетер, Д. Кейнс, монетаристи). Внесок Д. Кейнса в теорію грошових відносин. Виникнення та зміст монетаризму.

Погляди кейнсіанців та монетаристів на доцільність здійснення грошово-кредитної політики. Зближення позицій монетаристів та некейнсіанців в поглядах на грошово-кредитну політику.

Література [22; 24–26; 29; 34; 40; 44; 50; 71]

Тема 2. Ринок грошей і його основні параметри

Поняття та функції фінансового(грошового) ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування. Основні групи учасників фінансового ринку. Види фінансових ринків.

Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Вартість грошей. Купівельна спроможність грошей як вираження їхньої вартості. Вартість грошей, що нагромаджуються. Ставка відсотка. Номінальна та реальна ставка відсотка і співвідношення між ними. Вартість грошей і час. Закон грошового обігу. Швидкість обігу грошей та фактори, що її визначають. Погляди на характер зміни швидкості обігу грошей.

Попит на гроші. Моделі попиту на гроші К. Маркса, І. Фішера, кембріджської школи. Д. Кейнс про попит на гроші. Модель попиту на гроші М. Фрідмена. Розвиток кейнсіанського підходу до попиту на гроші в моделях Боумоля-Тобіна та Міллера-Орра.

Механізм поповнення грошей в обороті. Поняття емісії грошей. Створення грошей банками. Банківський мультиплікатор. Модель пропозиції грошей. Грошовий мультиплікатор

Рівновага на грошовому ринку. Кейнсіанські та монетаристські моделі рівноваги на грошовому ринку.

Література [18; 22–26; 29; 44; 45; 50; 59–61]

Тема 3. Грошовий оборот та грошова система

Зміст поняття грошовий оборот. Структура грошового обороту. Готівковий та безготівковий оборот. Поняття, призначення та елементи грошової системи. Класифікація грошових систем. Система металевого та паперово-кредитного обігу.

Типи, зміст та основні інструменти грошово-кредитної політики. Центральний банк як державна установа, що регулює обсяг грошової маси. Фактори, що утруднюють контроль Центрального банку за обсягом грошей. “Сеньораж” та “інфляційний податок”. Інфляція як наслідок порушень у сфері грошового обігу. Форми інфляції та її вплив на економічні процеси.

Грошові реформи як інструмент стабілізації грошового обігу. Цілі та види грошових реформ.

Література [22; 24; 25; 28; 34; 45]

Тема 4. Система безготівкових розрахунків та регулювання готівкового грошового обороту

Поняття та складові системи безготівкових розрахунків. Принципи організації безготівкових розрахунків. Способи та форми безготівкових розрахунків. Відкриття рахунків у банках. Види банківських рахунків.

Порядок здійснення розрахунків за допомогою: платіжних доручень, платіжних вимог-доручень, чеків, акредитивів, векселів і платіжних вимог, інкасових доручень.

Регулювання готівкового обігу як складова грошової системи. Недопущення нерегульованого зростання готівки як мета регулювання готівкового обігу. Принципи та складові регулювання обігу готівки. Робота банків з готівкою.

Література [8; 23–27; 34; 35; 40; 44; 50]

Тема 5. Місце кредиту у ринковій економіці

Кредит як обов'язковий елемент сучасної економіки, як засіб ліквідації невідповідності між часом виробництва та часом обороту грошових коштів та засіб вирішення суперечностей між часовим осіданням коштів і необхідністю їх використання в господарстві.

Кредит як економічна категорія і юридичне поняття. Розвиток кредитних відносин. Сутність та функції кредиту. Принципи кредитування. Класифікація кредиту. Форми та види кредиту. Характеристика фінансового, товарного кредиту та кредиту під цінні папери. Роль кредиту в розвитку економіки. Теорії кредиту.

Природа позичкового процента. Процент як ціна капіталу та як плата за втрату ліквідності. Види процента. Облікова ставка процента як інструмент регулювання стану фінансового ринку. Призначення державного, банківського, комерційного та споживчого кредиту.

Література [5; 13; 24; 25; 28; 29; 40; 44; 45]

Тема 6. Кредитна система

Вузьке та широке розуміння поняття “кредитна система”. Розвиток кредитної системи як наслідок розвитку грошово-кредитних відносин. Передумови формування та структурна схема побудови кредитної системи. Функції кредитної системи. Поняття банківської та парабанківської системи.

Виникнення банків та їх економічна сутність. Одно- та дворівневі банківські системи. Центральний банк і його роль в економіці. Функції Центрального банку, його повноваження.

Сутність, походження та види комерційних банків. Проблема стійкості банківської системи. Склад парабанківської системи. Характеристика, функції та види спеціалізованих кредитно-фінансових установ.

Література [1; 5; 13; 14; 24; 25; 28]

Тема 7. Послуги комерційних банків

Призначення комерційних банків в умовах ринкових відносин. Вибір банку для обслуговування. Активні та пасивні операції банків. Розрахунково-касове обслуговування та операції банків з вексями. Кредитні послуги банків як визначний вид банківських послуг. Система та механізм банківського кредитування. Функції та види банківського кредиту. Характеристика депозитних, депозитарних, інвестиційних, консультаційних та інших послуг банків.

Література [1; 5; 13; 14; 24; 25; 31; 41]

Тема 8. Міжнародні валютні відносини

Поняття валютної системи. Еволюція валютних відносин. Види валютних систем: національна, регіональна, світова. Складові елементи валютних систем. Сучасна світова валютна система і її інститути. Розвиток європейської валютної системи. Поняття валюти та валютного курсу. Функції валютного курсу. Види та конвертованість валюти. Валютне регулювання і валютний контроль. Завдання та методи валютного регулювання. Механізми регулювання валютного курсу, валютна інтервенція, девальвація, ревальвація, котирування валют. Платіжний баланс.

Література [12; 15; 21–25; 32; 33]

Змістовий модуль II. Теорія фінансів

Тема 9. Сутність фінансів та склад фінансової системи

Фінанси як навчальна та наукова дисципліна, її зв'язок з іншими економічними дисциплінами. Фінанси як економічна категорія, її зв'язок та відмінність від категорій “гроші”, “кредит” тощо, пов'язаних з розподілом національного доходу.

Функції фінансів як прояв їх сутності. Дискусія щодо кількості функцій фінансів. Зміст розподільчої та контрольної функцій фінансів. Об'єктивний характер фінансових відносин, їх вплив на розвиток суспільного виробництва.

Поняття та сутність фінансових ресурсів. Фондова форма формування та використання фінансових ресурсів. Поняття фінансової системи. Наявність різних підходів до визначення складу фінансової системи. Питання про включення до переліку сфер фінансових відносин фінансів населення та страхування. Роль фінансового ринку у функціонуванні фінансової системи.

Література [19; 20; 30; 53; 55; 56]

Тема 10. Державні фінанси, фінансова політика та фінансовий механізм

Поняття “державні фінанси” та їх роль у економічному житті держави. Склад державних фінансів України. Сутність та завдання фінансової політики. Фінансова політика як складова економічної та соціальної політики держави.

Поняття та склад фінансового механізму. Зміст процесу формування та вдосконалення фінансового механізму України.

Система управління державними фінансами. Об'єкти, суб'єкти, функції управління. Фінансові показники.

Сутність та завдання фінансового планування. Зведений фінансовий баланс держави. Методи здійснення фінансової діяльності на державному рівні: методи формування та методи розподілу фінансових ресурсів. Сутність, види та форми фінансового контролю. Значення фінансового контролю у реалізації фінансової політики та фінансових планів.

Література [16; 19; 20; 30; 38; 53–56]

Тема 11. Бюджетна система як основна ланка державних фінансів

Сутність бюджету як економічної та юридичної категорії та фінансового плану. Розподільча, регулююча та контрольна функції бюджету.

Бюджетна система та бюджетний устрій України.

Поняття доходів і витрат бюджету. Необхідність і порядок розподілу доходів, витрат між окремими видами бюджетів України.

Бюджетний процес як сукупність дій державних установ зі складання, розгляду, затвердження та виконання бюджетів. Склад та характеристика частин бюджетного процесу.

Державні органи, що беруть участь у бюджетному процесі, їхні права та обов'язки.

Органи, мета та зміст бюджетного контролю.

Література [16; 19; 20; 30; 53–57]

Тема 12. Державний бюджет і державна політика

Державний бюджет України як головний фінансовий план держави, його роль в економічному та соціальному житті суспільства.

Бюджетна класифікація як групування доходів і витрат бюджету. Структура бюджетної класифікації. Доходи державного бюджету, методи їх формування.

Видатки державного бюджету, їх класифікація. Поточні видатки та видатки розвитку. Захищені статті бюджету.

Поняття та види бюджетного дефіциту. Способи фінансування бюджетного дефіциту та наслідки його використання.

Зміст і завдання фіскальної політики держави. Стимулююча та інші види фіскальної (бюджетно-податкової) політики. Необхідність погодження фіскальної та грошово-кредитної політики.

Література [16; 19; 20; 30; 38; 40; 53; 55–57]

Тема 13. Податки як основне джерело доходів держави. Податкова система

Поняття, сутність та функції податків, їх класифікація.

Поняття та завдання податкової системи, характеристика основних елементів податкової системи. Правові та організаційні основи функціонування податкової системи.

Розподіл податків між ланками фінансової системи. Вплив податкового тиску на розвиток економіки. Крива Лафера і ефективна податкова політика.

Характеристика основних податків, що сплачуються підприємствами.

Література [8–11; 19; 20; 30; 47; 53–57]

Тема 14. Роль цільових фінансових фондів та місцевих фінансів у фінансовій системі країни

Поняття цільових фінансових фондів та їх призначення. Цільові бюджетні та позабюджетні фонди. Економічні, соціальні та суспільно-політичні цільові фінансові фонди. Завдання та джерела формування коштів фонду соціального страхування та Пенсійного фонду України.

Роль місцевих фінансів у вирішенні проблем місцевого самоврядування. Соціальні завдання місцевих бюджетів. Зв'язок місцевих бюджетів з державним бюджетом України.

Література [16–20; 30; 54–57]

Тема 15. Державний кредит як складова державних фінансів

Державний кредит як економічна категорія і як джерело фінансових ресурсів.

Держава як позичальник, кредитор і гарант кредитних зобов'язань.

Класифікація державного кредиту. Зовнішній та внутрішній державний кредит.

Необхідність та економічна сутність державного кредиту. Завдання управління державним кредитом. Поняття державного боргу та його види. Капітальний і поточний державний борг. Методи управління державним боргом: консолідація, уніфікація, анулювання позичок та ін. Проблеми отримання та повернення міжнародних кредитів.

Література [16; 20; 30; 54–57]

Тема 16. Сутність і призначення страхування

Страхування як особливий вид фінансових відносин. Роль страхування у системі ринкових відносин. Функції страхування. Класифікація страхування. Форми, галузі та види страхування. Поняття та економічна сутність страхових фондів.

Централізовані страхові фонди та їх призначення.

Формування фондів самострахування суб'єктами ринкових відносин.

Джерела утворення та принципи використання страхового фонду страховика.

Поняття та особливості функціонування страхового ринку. Функції та учасники страхового ринку.

Література [19; 20; 54–57]

Тема 17. Валютно-фінансові відносини. Валютні фонди

Економічна сутність валютно-фінансових відносин. Особливості валютно-фінансових відносин в країнах з різним рівнем конвертованості валюти.

Поняття валютного фонду та його призначення.

Види державних фінансових фондів. Джерела формування валютних фондів і напрями їх використання.

Участь України у міжнародних валютних фондах.

Валютний ринок: його функції та учасники. Регулювання діяльності валютного ринку з боку держави.

Література [12; 19; 20; 32; 33; 45; 48; 54–57]

Змістовий модуль III. Фінанси підприємств

Тема 18. Фінансові відносини підприємств

Поняття, сутність і функції фінансів підприємства. Фінансові відносини підприємств між собою, з державою, з кредитно-фінансовими установами.

Поняття фінансових ресурсів підприємства, їх класифікація. Внутрішні та зовнішні джерела формування фінансових ресурсів підприємства.

Особливості фінансів підприємств, що діють на принципах комерційного розрахунку, та підприємств, що фінансуються з бюджету.

Зміст та організація фінансової роботи на підприємстві. Державне регулювання фінансової діяльності підприємств.

Література [18; 46; 49; 53; 57; 58]

Тема 19. Рух грошових коштів на підприємстві

Поняття руху грошових коштів. Класифікація грошових надходжень підприємства. Доходи та інші види грошових надходжень підприємства. Класифікація доходів. Виручка від реалізації продукції, її розподіл та планування. Напрямки використання грошових коштів. Рух коштів в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Література [18; 46; 49; 53; 57; 58]

Тема 20. Формування та розподіл прибутку на підприємстві

Прибуток як економічна категорія та економічний показник. Види прибутку. Фактори, що впливають на обсяг прибутку від операційної діяльності. Показники рентабельності. Визначення прибутку методом прямого розрахунку. Формування чистого прибутку підприємства та його розподіл.

Література [18; 46; 49; 53; 57; 58]

Тема 21. Фінансові аспекти формування активів підприємства

Поняття та склад активів підприємства. Принципи формування активів підприємства. Економічна сутність і класифікація оборотних активів і оборотних коштів. Аналіз стану та ефективності використання оборотних коштів. Нормування оборотних активів як основа розрахунків потреби в оборотних коштах. Джерела формування оборотних коштів. Склад необоротних активів підприємства. Знос та амортизація основних засобів та методи їх відтворення. Джерела фінансування капітальних вкладень.

Література [18; 46; 49; 53; 57; 58]

Тема 22. Власний капітал підприємства

Поняття власного капіталу. Статутний, пайовий та додатковий і резервний капітали. Внутрішні та зовнішні джерела формування власного капіталу. Рух власного капіталу на підприємстві. Прибуток як джерело поповнення власного капіталу.

Література [18; 46; 49; 53; 57; 58]

Тема 23. Боргові зобов'язання підприємства

Боргові зобов'язання підприємства як джерело формування фінансових ресурсів.

Класифікація зобов'язань підприємства. Необхідність застосування кредиту. Особливості застосування різних видів кредиту. Кредитоспроможність підприємства.

Аналіз боргових зобов'язань підприємства.

Фінансова незалежність підприємства.

Література [18; 46; 49; 53; 57; 58]

Тема 24. Фінансовий аналіз та фінансове планування на підприємстві

Методи та склад фінансового аналізу на підприємстві. Фінансова звітність як інформаційна база аналізу.

Оцінка фінансового стану підприємства.

Фінансове планування як складова процесу планування на підприємстві.

Види фінансових планів та їх зміст. Методика складання фінансових планів.

Література [18; 46; 49; 53; 57; 58]

Тема 24. Санація та банкрутство підприємств

Сутність, види та процедури банкрутства. Причини виникнення кризових явищ на підприємстві. Оцінка загрози банкрутства. Сутність, порядок проведення та види санації.

Література [1; 17; 18; 46; 49; 53; 57; 58]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота складається з двох частин:

- реферат
- розрахункові задачі.

Вибір її варіанта (як і однієї з двох тем реферата) залежить від першої літери прізвища студента (див. табл. 1).

Таблиця 1

Перша літера прізвища	А	Б	В	Г	Д	І	К	Л	М	Н
Номери тем рефератів	1/21	2/22	3/23	4/24	5/25	6/26	7/27	8/28	9/29	10/30
Номер варіанта задачі	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Перша літера прізвища	О, Е	П, Й	Р, Ю	С, Х	Т, Є	Ц, Ч	Ж, З	Ш, Щ	У, Ф	Я, Ї

Номери тем рефератів	11/31	12/32	13/33	14/34	15/35	16/36	17/37	18/38	19/39	20/40
Номер варіанту задачі	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Об'єктивні передумови виникнення та розвитку фінансів.
2. Поняття, джерела та використання фінансової інформації.
3. Суб'єкти фінансового контролю в Україні.
4. Права і обов'язки органів виконавчої влади в сфері управління фінансами.
5. Фінанси державних підприємств і організацій.
6. Розвиток податкової системи України.
7. Вплив державної податкової політики на розвиток економіки.
8. Організація і порядок виконання бюджетів.
9. Доходи і видатки державного бюджету України.
10. Мета і суб'єкти бюджетного контролю.
11. Необхідність та склад витрат на розвиток економіки у державному бюджеті України.
12. Причини виникнення та шляхи скорочення бюджетного дефіциту.
13. Необхідність і склад бюджетних витрат на освіту, науку і культуру.
14. Методи фінансування бюджетного дефіциту і наслідки їх застосування.
15. Фінансові проблеми місцевого самоврядування.
16. Внутрішній та зовнішній борг України.
17. Принципи та методи управління державним кредитом.
18. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.
19. Види, функції, учасники та державне регулювання фінансового ринку.
20. Функції, учасники та державне регулювання страхового ринку.
21. Функції, учасники та державне регулювання ринку цінних паперів.

22. Правові основи регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
23. Функції валютного курсу та курсова політика.
24. Види та зміст валютних операцій.
25. Роль фінансів у кругообігу оборотних засобів.
26. Роль фінансів у кругообігу основних засобів.
27. Механізм банківського кредитування підприємств.
28. Інфляція: її види та шляхи подолання.
29. Роль комерційного кредиту в діяльності підприємств.
30. Сучасний монетаризм.
31. Суть і формування попиту на гроші.
32. Банківський кредит – основна форма кредиту.
33. Місце кредиту в сучасній ринковій економіці.
34. Система безготівкових розрахунків .
35. Зміст та інструменти грошово-кредитної політики.
36. Фінансово-кредитні установи небанківського типу.
37. Валютне регулювання в Україні.
38. Призначення комерційних банків в умовах ринкових відносин.
39. Міжнародні фінансові організації.
40. Платіжний баланс та його регулювання.

Розрахункова задача 1

Рішення задачі потребує оволодіння моделлю пропозиції грошей:

$$M1 = m \cdot MB, \quad (1)$$

де: $M1$ – обсяг грошового агрегату $M1$;

MB – грошова база;

m – грошовий мультиплікатор.

В свою чергу:

$$MB = C + R, \quad (2)$$

де C – готівка;

R – банківські резерви

$$m = \frac{CR + 1}{CR + HR + ER}, \quad (3)$$

де CR – коефіцієнт депонування;

HR — норма обов'язкових банківських резервів (встановлюється центральним банком країни);

ER — норма надлишкових банківських резервів.

Центральний банк може впливати на розмір грошового агрегату $M1$, змінюючи розмір грошової бази та норму обов'язкових банківських резервів.

Наприклад: $MB=500$ млн грн; $CR=0,5$; $HR=0,25$; $ER=0$.

Питання:

- чому дорівнює $M1$;
- як зміниться $M1$, якщо MB збільшиться на 100 млн грн;
- на скільки треба збільшити MB , щоб збільшити $M1$ на 100 млн грн.

Розрахунки:

$$M1 = 500 \cdot \frac{0,5+1}{0,5+0,25+0} = 1000 \text{ млн грн};$$

$$\Delta M1 = (500 + 100) \cdot \frac{0,5+1}{0,5+0,25+0} - 1000 = 200 \text{ млн грн};$$

$$m = \frac{0,5+1}{0,5+0,25+0};$$

$$\Delta M1 = \Delta MB \cdot m; \quad \Delta MB = \frac{\Delta M1}{m} = \frac{200}{2} = 100 \text{ млн грн}.$$

Показники	Варіанти									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Грошова база.	150	130	90	200	300	400	450	500	700	180
2. Коефіцієнт депонування	0,5	0,6	0,7	0,55	0,4	0,3	0,4	0,45	0,35	0,5
3. Норма обов'язкових резервів	0,2	0,1	0,25	0,15	0,1	0,15	0,2	0,25	0,2	0,3
4. Норма надлишкових резервів	0,1	0,15	0,1	0,15	0,05	0,05	0,05	0,05	-	-
5. Розмір показників після їх зміни:										
5.1. МВ	200	180	130	240	310	450	500	530	750	800
5.2. CR	0,4	0,5	0,5	0,4	0,3	0,2	0,25	0,3	0,3	0,35
5.3. HR	0,1	0,1	0,5	0,2	0,2	0,1	0,3	0,1	0,3	0,1
6. Обсяг збільшення М1, який треба здійснити за рахунок зміни МВ	100	120	50-	300	180	250	300	200	280	400
7. Обсяг збільшення М1, який треба здійснити за рахунок зміни HR	-20	-30	10	20	30	25	30	40	35	22
Показники	Варіанти									
1. Грошова база.	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
2. Коефіцієнт депонування	690	700	180	320	430	900	1100	1500	2000	3200
3. Норма обов'язкових резервів	0,4	0,35	0,2	0,25	0,5	0,55	0,4	0,3	0,7	0,5
4. Норма надлишкових резервів	0,35	0,3	0,2	0,15	0,2	0,3	0,2	0,3	0,15	0,25
5. Розмір показників після їх зміни:	-	0,15	-	0,05	0,05	0,1	-	0,1	0,05	0,15
5.1. МВ	820	1000	250	400	550	1100	1500	1600	2900	3800
5.2. CR	0,3	0,2	0,2	0,3	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4
5.3. HR	0,2	0,1	0,5	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,35	0,4
6. Обсяг збільшення М1, який треба здійснити за рахунок зміни МВ	600	200	300	280	260	350	400	600	800	700
7. Обсяг збільшення М1, який треба здійснити за рахунок зміни HR	-25	-30	-40	24	28	32	-50	-40	45	50

Рішення задачі полягає у розрахунках з метою отримання відповідей на такі питання:

1. Чому дорівнює М1 (показники 1,2,3,4 з табл. 2).
2. Як зміниться М1, якщо (показники 1,2,3,4,5 з табл. 2):
 - 2.1. Зміниться МВ.
 - 2.2. Зміниться СR.
 - 2.3. Зміниться НR.
3. На скільки треба змінити МВ, щоб збільшити М1 (показники 1,2,3,4,6 з табл. 2).
4. Як треба змінити НR, щоб збільшити або зменшити М1(показники 1,2,3,4,7 з табл. 2).

Розрахункова задача 2

На основі вихідних даних, що стосуються двох підприємств, слід розрахувати показники прибутку, рентабельності та фінансові коефіцієнти. Порівняти показники одного підприємства з другим та зробити необхідні висновки. Розподіл підприємств за варіантами вказано в табл. 3. Вихідні дані до підприємств вміщено у табл. 4.

Табл. 3

Варіант	1	2	3	4	5	6	7
Підприємства	А, Б	А, В	А, Г	А, Д	А, Ж	А, К	Б, В
Варіант	8	9	10	11	12	13	14
Підприємства	Б, Г	Б, Д	Б, Ж	Б, К	В, Г	В, Д	В, Ж
Варіант	15	16	17	18	19	20	
Підприємства	В, К	Г, Д	Г, Ж	Г, К	Д, Ж	Д, К	

№	Показники	Підприємства									
		А	Б	В	Г	Д	Ж	К			
1.	Дохід (виручка) від реалізації продукції	1200	1500	2900	2250	800	3100	5200			
2.	Собівартість реалізованої продукції	750	1000	1800	1400	520	2300	4000			
3.	Адміністративні витрати	50	80	200	170	40	50	150			
4.	Витрати на збут	100	170	400	280	100	120	200			
5.	Інші операційні доходи	150	300	150	90	300	200	120			
6.	Інші операційні витрати	100	100	120	120	180	150	120			
7.	Інші доходи	60	70	180	160	40	70	160			
8.	Інші витрати	70	50	100	130	50	80	180			
9.	I. Необоротні активи	800	1400	2200	1100	600	2000	2100			
10.	II. Оборотні активи всього	1020	1250	1800	1400	700	1700	2400			
11.	в т ч: дебіторська заборгованість	350	480	800	520	200	600	900			
12.	Грошові кошти	50	100	120	70	40	1160	130			
13.	Баланс	1820	2650	4000	2500	1300	3700	4500			
14.	I. Власний капітал	800	1610	2500	1200	700	2050	2300			
15.	IV. Поточні зобов'язання	920	1040	1500	1300	600	1650	2200			

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Сутність та функції грошей. Теорії їх виникнення.
2. Історичний розвиток форм грошей та грошових відносин.
3. Розвиток теорії грошей і зміна поглядів на роль грошей в економіці.
4. Погляди на джерело вартості сучасних паперових грошей і їх сутність.
5. Кількісна теорія грошей та сучасний монетаризм.
6. Розбіжність між кейнсіанством та монетаризмом щодо доцільності здійснення грошово-кредитної політики.
7. Поняття та сутність вартості грошей.
8. Вартість грошей і час. Методика розрахунків вартості грошей.
9. Поняття, суб'єкти та функції фінансового (грошового) ринку. Види фінансових ринків.
10. Поняття попиту на гроші. Закон грошового обігу.
11. Схожість та відмінність між моделями попиту на гроші І. Фішера та кембріджської школи.
12. Кейнсіанський підхід до попиту на гроші.
13. Модель попиту на гроші М. Фрідмена.
14. Поняття емісії грошей та погляди на її характер.
15. Швидкість обігу грошей, її розрахунок та характер.
16. Модель пропозиції грошей. Грошовий мультиплікатор. Державне регулювання пропозиції грошей.
17. Рівновага на грошовому ринку.
18. Ціль та інструменти грошово-кредитної політики.
19. Грошова система та її елементи. Типи грошових систем.
20. Грошові реформи, їх мета та види.
21. Поняття та складові елементи системи безготівкових розрахунків.
22. Вексель у господарському обороті.
23. Характеристика форм безготівкових розрахунків (крім векся).
24. Мета та зміст державного регулювання готівкового обороту.
25. Економічна сутність, функції, форми та види кредиту.
26. Форми та види кредиту. Теорії кредиту.
27. Природа позичкового процента.
28. Поняття, функції та склад кредитної системи.

29. Центральний банк, його функції та інструменти впливу на грошовий обіг.

30. Комерційні банки: їх види, операції та послуги.

31. Механізм банківського кредитування.

32. Сутність і види інфляції.

33. Поняття валюти та валютні системи.

34. Валютний курс та курсова політика.

35. Валютне регулювання. Конвертованість валют.

по розділу “Теорія фінансів”.

36. Сутність фінансів та фінансових ресурсів.

37. Функції фінансів і їх взаємозв’язок з іншими економічними категоріями.

38. Фінансова система та її склад.

39. Державні фінанси України.

40. Фінансова політика держави.

41. Поняття та складові фінансового механізму.

42. Системи управління державними фінансами.

43. Фінансове планування. Зведений баланс держави.

44. Сутність, види і форми фінансового контролю.

45. Бюджет як економічна та юридична категорія і фінансовий план.

46. Бюджетна система і бюджетний устрій.

47. Бюджетний процес та його елементи.

48. Класифікація доходів і витрат державного бюджету.

49. Джерела та методи формування доходів бюджету.

50. Бюджетний дефіцит і його фінансування.

51. Зміст і завдання бюджетно-позитивної (фіскальної) політики.

52. Поняття, сутність і класифікація податків.

53. Поняття, завдання та елементи податкової системи.

54. Характеристика основних податків, що сплачуються підприємствами.

55. Економічна сутність і призначення цільових фінансових позабюджетних фондів.

56. Місцеві фінанси у фінансовій системі країни.

57. Державний кредит як економічна категорія, його класифікація.

58. Державний борг і управління ним.

59. Управління державним кредитом.

60. Поняття, функції та класифікація страхування.

61. Страхові фонди, їх види і призначення.
62. Поняття, функції та учасники страхового ринку.
63. Поняття та зміст валютно-фінансових відносин.
64. Формування та використання валютних фондів державою.
65. Поняття та функції валютного ринку по розділу “Фінанси підприємств”.
66. Сутність фінансів підприємства.
67. Фінансові ресурси підприємств, їх класифікація.
68. Особливості фінансів підприємств, що діють на принципах комерційного розрахунку, та підприємств, що фінансуються з бюджету.
69. Зміст фінансової роботи підприємства.
70. Державне регулювання фінансової діяльності підприємств.
71. Класифікація грошових надходжень підприємства.
72. Виручка від реалізації продукції, її розподіл та планування.
73. Напрями використання грошових коштів підприємства.
74. Поняття руху грошових коштів та їх рух в процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.
75. Поняття, функції та види прибутку.
76. Формування прибутку від операційної діяльності і його планування.
77. Розподіл і використання прибутку на підприємстві.
78. Склад активів підприємства і принципи їх формування.
79. Сутність і класифікація оборотних коштів, джерела їх формування.
80. Аналіз стану та ефективності використання оборотних коштів.
81. Нормування оборотних активів.
82. Поняття, знос, амортизація і методи відтворення основних засобів.
83. Джерела фінансування капітальних вкладень.
84. Поняття, види та рух власного капіталу на підприємстві.
85. Поняття та класифікація боргових зобов'язань підприємства.
86. Застосування кредиту підприємствами, необхідність досягнення ними кредитоспроможності і фінансової незалежності.
87. Зміст та завдання фінансового аналізу.
88. Фінансове планування на підприємстві.
89. Оцінка фінансового стану та загрози банкрутства.

90. Фінансова звітність як інформаційна база фінансового аналізу.
91. Поняття види та причини банкрутства.
92. Сутність та види санації підприємства.
93. Види фінансових планів на підприємстві.
94. Методи фінансового аналізу.
95. Аренда та лізинг як методи формування необхідних підприємству основних засобів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Закон України “Про банкрутство” від 14.05.1992 // Відомості Верховної Ради України (ВВР України). — 1992. — № 31.
2. Закон України “Про банкітабанківську діяльність” від 20.03.91 // ВВР України. — 1991. — № 25. — с.281.
3. Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів” від 30.10.96 // ВВР України. — 1996. — № 51. — с.292.
4. Закон України “Про цінні папери та фондову біржу” від 18.06.91 // ВВР України. — 1991. — № 38. — с.508.
5. Закон України “Про Національний банк України” від 20.05.99 // ВВР України. — 1999. — № 29. — с.238.
6. Закон України “Про обіг векселів в Україні” від 05.04.2001 // ВВР України. — 2001. — № 24. — с.124.
7. Закон України “Про господарські товариства” від 19.09.91 // Нові закони України. — К., 1991.
8. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств” від 22.05.97 // Галицькі контракти. — 1997. — № 26.
9. Закон України “Про податок на додану вартість” від 03.04.97.
10. Закон України “Про систему оподаткування” від 25.06.91 // Галицькі контракти. — 1996. — № 42.
11. Указ Президента України “Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб’єктів малого підприємництва” від 03.07.1998.
12. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет КМ України (зі змін. та допов.) № 932-XIV від 14.07.99 // Голос України. — 1999. — 11 серп.

13. *Про* започаткування та здійснення діяльності кредитних установ: Директива 2006/48/ЄС Європ. парламенту та ради від 14.06.2006 р // Дод. до “Вісн. Нац. Банку”. — 2008 — № 5. — с.7–116.
14. *Про* порядок створення та реєстрації комерційних банків: Положення НБУ: Затв. постановою Правління НБУ № 77 від 27.03.96 // Дод. до “Вісн. Нац. Банку”. — 1996. — № 5. — с.3.
15. *Положення* про валютну біржу Національного банку України // Контракт, — 1992. — № 21.
16. *Бюджетний кодекс* України // Голос України. — 2001. — № 129. — 24 лип.
17. *Методика* проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій: Затв. Агенством з питань запобігання банкрутству підприємств // Галицькі контракти. — 1997. — № 40.
18. *Бланк І. А.* Основи фінансового менеджменту: В 2 т. — К.: Ніка-центр, 1999. — 1022 с.
19. *Василик О. Д.* Державні фінанси України. — К.: Вища шк., 1997.
20. *Василик О. Д.* Теорія фінансів. — К.: НІОС, 2000.
21. *Гальчинський А.* Сучасна валютна система. — К.: Вища шк., 1993. — 189 с.
22. *Гальчинський А.* Теорія грошей: Навч. посіб. — К.: Основи, 1996. — 413 с.
23. *Гриценко О.* Гроші та грошово-кредитна політика: Навч. посіб. — К.: Основи, 1996. — 180 с.
24. *Гроші та кредит: Підручник /* За ред. Б. Івасіва. — К., 1999. — 402 с.
25. *Гроші та кредит /* За ред. М. Савлука. — К.: КНЕУ, 2000. — 520 с.
26. *Деньги /* Сост. А. Чухно. — К.: Украина, 1997. — 509 с.
27. *Демківський А.* Сучасний вексельний обіг. — К.: Знання. — 1996. — 138 с.
28. *Деньги, кредит, банки: Учебник /* Под ред. Кравцовой. — М., 1994. — 411 с.
29. *Долан Э. Дж* и др. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Пер. с англ. В. Лукашевича и др. — СПб, 1994. — 96 с.
30. *Зюнькін А. Г.* Фінансове право. — К.: МАУП, 2003. — 160 с.
31. *Калина А., Кащев А.* Работа современного коммерческого банка: Учеб.-метод. пособие. — К.: МАУП, 1997. — 224 с.

32. *Красавина Л.* Международные валютно-кредитные и финансовые отношения: Учебник. — М.: Финансы и статистика, 1994. — 592 с.
33. *Круглов В.* Основы международных валютно-кредитных и финансовых отношений. — Учебник. — М.: Инфра М, 1998. — 432 с.
34. *Лагутін В.* Гроші та грошовий обіг. — К.: Знання, 1998. — 168 с.
35. *Лысенко Ю., Ляшко В.* Вексель в хозяйственном обороте. — К., 1994. — 156 с.
36. *Лисенков Ю., Фетюхина Ю.* Ринок цінних паперів: основні поняття і терміни. — К.: Ін-т банкірів АКБ “Україна”, 1996. — 168 с.
37. *Луців Б.* Лізинг і факторинг як альтернативне джерело кредитування та інструмент збуту: Навч. посіб. — К.: ІСДО, 1993. — 72 с.
38. *Львовичкін С. В.* Фінансовий механізм макроекономічного регулювання // Фінанси України. — 2000. — № 12.
39. *Ляшенко В.* Фондовые индексы и рейтинги. — Донецк.: Сталкер, 1998. — 320 с.
40. *Макконел К., Брю С.* Экономикс: Принципы, проблемы и политика. — М.: Республика, 1992. — 400 с.
41. *Маркова О., Сахарова Л., Сидоров В.* Коммерческие банки и их операции. — М.: Банки и биржи, 1995. — 287 с.
42. *Мендрул О., Шевчук І.* Ринок цінних паперів: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 1998. — 152 с.
43. *Міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини.* — К.: Либідь, 1992. — 145 с.
44. *Мишкін Ф.* Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків. — К.: Основи, 1998. — 63 с.
45. *Національний банк та грошово-кредитна політика /* За ред. Ю. Мороза, М. Пуховкіної. — К., 1999.
46. *Нові національні стандарти в Україні: Стандарти бухгалтерського обліку 2000 р.* — К.: ЦНТЕУ, 2000.
47. *Податкова система України /* За ред. В. М. Федосова. — К.: Либідь, 1994.
48. *Рязанцева Н. С.* Міжнародні фінанси. — К.: КНЕУ, 2001.
49. *Справочник финансиста предприятия.* — М.: Инфра-М, 1998.
50. *Сакс Д., Ларрен Ф.* Макроэкономика: глобальный подход. — М.: Дело, 1996. — 847 с.
51. *Финансы. Денежное обращение. Кредит: Учебник /* Под ред. Дробозиной. — М.: ЮНИТИ, 1997. — 386 с.

52. *Філіпенко А.* Міжнародні валютно-фінансові відносини. — К.: Либідь, 1997. — 246 с.
53. *Філімоненков О. С.* Фінанси підприємств. — К.: МАУП, 2004. — 328 с.
54. *Финасы* / Под ред. А. М. Ковалевой. — М.: Финансы и статистика, 1996.
55. *Финансы* / Под ред. В. М. Радионовой. — М.: Финансы и статистика, 1995.
56. *Фінанси* (теоретичні основи) / За ред. М. В. Грідчіної, В. Б. Захочая. — К.: 2004. — 312 с.
57. *Фінанси підприємств* / За ред. А. М. Поддєрьогіна. — К.: КНЕУ, 2000.
58. *Шермет А. Д. Сайфулин Р. С.* Финансы предприятий. — М.: Инфра-М, 1998.
59. *Щинін А. І.* Гроші та кредит: Підручник. — К.: ЦНЛ, 2005. — 429 с.

Додаткова

60. *Інструкція* про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Затв. постановою Правління НБУ № 22 від 21.01.2004 // Дод. до “Вісн. Нац. Банку”. — 2006. — № 9.
61. *Інструкції* про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України: Затв. постановою Правління НБУ № 69 від 19.02.2001 // Дод. до “Вісн. Нац. Банку”. — 2001. — № 3.
62. *Інструкція* про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах: Затв. постановою Правління НБУ № 452 від 22.11.2003 // Дод. до “Вісн. Нац. Банку”. — 2003. — № 12.
63. *Інструкція* про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: Затв. постановою Правління НБУ № 480 від 15.12.2007 // Дод. до “Вісн. Нац. Банку”. — 2008. — № 3. — с. 5-108.
64. *Про порядок регулювання та діяльності банків в Україні:* Інструкція НБУ: Затв. постановою Правління НБУ № 368 від 28.08.2001 // Дод. до “Вісн. Нац. Банку”. — 2001. — № 9.
65. *Положення* про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Затв. постановою Правління НБУ № 637 від 15.12.2004 // Дод. до “Вісн. Нац. Банку”. — 2005. — № 3.

66. *Правила торгівлі валютою*: Затв. постановою Правління НБУ № 281 від 10.08.2005 // Дод. до “Вісн. Нац. Банку”. – 2005. – № 9.
67. *Ачкасов А. И. Международные валютно-кредитные отношения: два пути развития.* – М.: Финансы и статистика, 1998. – 176 с.
68. *Дзюблук О.* Проблеми забезпечення ефективного функціонування банківської системи в перехідній економіці // Вісн. НБУ. – 2005. – Березень.
69. *Дзюблук О.* Стратегія монетарної політики Національного банку України та її вплив на економічний розвиток // Вісн. НБУ. – 2008. – Січень.
70. *Никитин С.* Теории инфляции и их эволюция // Деньги и кредит. – 1995. – № 1.
71. *Рябініна Л.* Проблеми розвитку теорії сучасних грошей // Вісн. НБУ. – 2008. – Січень.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Фінанси”.....	4
Зміст дисципліни “Фінанси”	5
Вказівки до виконання контрольної роботи	14
Теми рефератів.....	15
Питання для самоконтролю.....	21
Список літератури.....	24

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *О. М. Коваленко*
Комп'ютерне верстання *І. О. Музика*

Зам. № ВКЦ-4672

Формат 60· 84/₁₆. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Наклад 30 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*